

Leszálló ágban a táncház-mozgalom, de még ma is tízezrek táncolnak

A folklórban nincsenek csodák, nincsenek határok

A hős kori nemzedékre, a múlt század hetvenes éveiben indult táncház-mozgalom egykori résztvevőire gondoltak a Fonóban, amikor nosztalgikus rendezvénysorozatukat, a Haho Tata szenior táncházat elindították.

November 26-án a házigazda *Novák Ferenc* - néprajzos, koreográfus, a Honvéd együttes művészeti igazgatója - barátai körében fogadott minket asztalánál, hogy válaszoljon kérdéseinkre a táncház-mozgalom múltjáról és jelenéről.

Autentikus az a néptánc, amit a művelődési házakban tanulhatunk?

Nagy szerencse, hogy a múlt század húszas éveinek végén már filmre vettek táncoló parasztembereket, akik a XIX. század végén tanulhatták a táncot. Ez azt jelenti, hogy pontos fogalmat alkothatunk arról, hogyan táncolt a magyar nép a XIX. században. Ezekből a filmfelvételekből 240 ezer méter készült. Akik a táncházakban oktatnak - bár az anyagnak csak kis részét írták le táncírással - abszolút eredeti anyagot tudnak tanítani.

A táncház-mozgalom az ön által alapított Bihari együttesből indult el, amikor 1972 májusában a mező-ségi Székről, gyűjtőútjáról visszatért.

A Bihari együttes három tagja, *Foltin Jolán, Lelkes Lajos* és *Stoller Antal* - én nem - találták ki, hogy klubszerűen alakítsunk táncházat. Másik három néptánc-együttes - a Bartók, az Építő és a Vasas - csatlakozott a kezdeményezéshez. A kezdetben szűk kört érintő mozgalom szélesedni kezdett. A táncháznak később otthont adó Fehérvári úti FMH-ba már nemcsak az együttesek tagjai érkeztek, hanem az utcáról addig ismeretlen fiatalok is. Nagyon jó történelmi pillanat volt, az akkori társadalmi körülmények, az emberek változó gondolkodásmódja szülte meg az új szórakozást. Három év múlva már rengetegen csináltak táncházat az országban. Ahol megvoltak a személyi feltételek, volt, aki tanítson, illetve akadt, aki zenéljen, mindenütt létrejött táncház.

Mikor és melyik korosztályban volt a legnépszerűbb ez a szórakozás?

Magyarországon régen fiatalok jártak táncházakba. Hat évig dolgoztam Hollandiában egy táncszínháznál, ott a hasonló néptánc klubokba minden korosztály, a fiatalok és a hatvanéves is eljárt. Ilyen alkalmakkor - mint most is - a középgeneráció van jelen nálunk is, sőt, ha jobban körülnézek, még idősebbeket is látok. A fiatalság körében viszont már nem annyira divatos, bár ma is több tízezer gyerek táncol Magyarországon. A táncház-mozgalom tetőpontja a hetvenes évek közepétől a nyolcvanas évek közepéig tartott. Ahogy a divatok újra és újra visszatérnek, úgy esély van arra, hogy felelevenedjen a szórakozásának ez a formája is.

Mi a helyzet a magyar néptánc másik bázisával, a kalotaszegi és széki magyar közösségekkel, mennyire eleven még odaát a hagyományos táncrend?

Semennyire. Néhány amatőr társulat és három hivatásos együttes - kevesebb, mint nálunk - működik Erdélyben. A folklorizáció megszűnt, tehát a hivatásos művészet alkotásai és motívumai nem ihletik már meg a népi művészetet. Nincsenek meg sem Széken, sem Kalotaszegen azok a társadalmi viszonyok, amelyek valamikor éltették a népi kultúrát. Ez a folyamat már a rendszerváltás előtt elkezdődött. Kalotaszegen még az idősebbek nagyon jól táncolnak. A fiatalok viszont már nem, ha nincs olyan ember a faluban, aki összefogja őket. Jó példa, hogy Mérán szervezett táncház működik.

Ön a Honvéd együttes művészeti vezetője és a magyar koreográfiai iskola jelentős képviselője. Táncszínházi produciói hogyan kötődnek a magyar néptánc hagyományaihoz?

Amikor táncszínházat csinálunk, akkor nyilvánvalóan nem teljes egészében az eredeti népi anyagból építkezünk, de az anyanyelv a néptánc. Bár van olyan műsorunk is, amelyben teljesen eredeti anyagot mutatunk be. A nagyközönség számára - itthon éppúgy, mint a nagyvilágban - a színházi jellegű előadás a népszerűbb. Azt szeretik jobban, ha valamiről szól is a bemutató. Nagyon nehéz csak kristálytiszt, dogmatikusan értelmezett népi táncot előadni - aki megveszi jegyét, annak ígérni és adni kell valami színházi élményt is. Legyen a produkció akár az Elektra, akár az Antigoné vagy akár A Kocsonya Mihály házassága. Határainkon túl, külföldön néptáncaink megkedveltetéséhez is e műfajon keresztül vezet az út.